

Partiprogram 2019-2023

Lillestrøm Senterparti

Senterpartiet er et grønt alternativ til både de blå og røde partiene i norsk politikk. Vi vil derfor innby de andre partiene til å støtte Senterpartiets ordførerkandidat på grunnlag av en grønn plattform. Vi er ideologisk forankret i troen på det frie, myndige mennesket, folkestyret og solidaritet med kommende generasjoner. Senterpartiets visjon for gode samfunn forutsetter en rettferdig fordeling av samfunnets ressurser nasjonalt og globalt. Senterpartiets politikk forutsetter en velfungerende blandingsøkonomi hvor staten legger rammer for markedskreftene gjennom lovgiving og skattlegging. Det er summen av det vi gjør i fellesskap og det vi gjør som enkeltmennesker, som avgjør om vi lykkes i å skape et samfunn med små forskjeller i grønne byer, yrende tettsteder og levende bygder. Senterpartiet jobber for en grønn, fremtidsrettet, inkluderende og mangfoldig Lillestrøm kommune.

Lillestrøm kommune - samhold og fellesskapsløsninger

Lillestrøm Senterparti vil ha en grønn, moderne og tolerant kommune der beslutninger skal tas så nær enkeltmennesker og lokalsamfunn som mulig. Vi ser innbyggerne som ansvarsfulle mennesker, og vi vil utvikle gode fellesskapsløsninger for alle kommunens innbyggere. Vi vil styrke det offentlige tjenestetilbudet, og ikke konkurranseutsette flere av våre velferdsordninger.

Et grønt og bærekraftig samfunn

Lillestrøm skal være et forbilde på hvordan en kommune kan bygges på fornybare ressurser med et moderne bysamfunn, yrende tettsteder og levende grender. Vi ønsker en kommune der vi tar vare på både gårdsbruk og villahager, hvor vi skaper flere parseller og skolehager. Det skal produseres mat i hele kommunen, og innbyggerne i Lillestrøm kommune skal kunne oppleve naturen tett innpå seg. Det er et stort behov for økt matproduksjon globalt. I Norge produserer vi under halvparten av maten vi spiser, og folketallet øker. Lillestrøm Senterparti forstår sitt globale ansvar for å øke matproduksjonen på kommunens ressurser og vil sikre økt sjølforsyning, og verne dyrka og dyrkbar mark.

Lillestrøm for alle

Lillestrøm Senterparti vil ha en kommune hvor folk tar vare på hverandre, og viser hverandre respekt og omtanke uavhengig av etnisitet, religion, funksjonsnivå, legning, dialekt, kjønn og alder. Vi vil ha en kommune hvor folk føler tilhørighet uavhengig av bakgrunn. Lillestrøm skal ha en god integreringspolitikk, og vi ønsker derfor flere arenaer i lokalmiljøene der folk med forskjellig bakgrunn og alder kan møtes og delta i integrerings- og kulturtilbud.

Eiendomsskatt er i dag et nødvendig tiltak for å gi tilfredsstillende tjenester til innbyggerne. Målet er å redusere avhengigheten av eiendomsskatt. For å sikre den sosiale innretningen av denne skatten, skal bunnfradraget økes.

Desentralisering

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra og vil derfor desentralisere makt, bosetting og arbeidsplasser på tross av kommunesammenslåing. Senterpartiet vil føre en næringspolitikk for flere små og mellomstore bedrifter over hele kommunen. Vi sier et klart nei til å legge ned grendeskoler og barnehager.

Utviklingen av Lillestrøm by, der mange av de lokale og regionale institusjonene er lokalisert, er viktig for hele kommunen. Samtidig må det utvikles bedre virkemidler slik at vekstkraften i samfunnet kommer hele kommunen til gode.

Senterpartiet vil etablere kommunedelsutvalg i Lillestrøm kommune. Dette er en god måte for å engasjere innbyggerne lokalt, samt at beslutninger av lokal karakter kan fattes i disse utvalgene.

Digitalisering

Digitalisering bør øke kvaliteten i tjenestene, ikke føre til økt byråkratisering, og frigjøre tid for de ansatte til oppgaver som krever personlig nærvær. Senterpartiet heier på nye smarte løsninger, samtidig som vi husker på at en skjerm ikke kan erstatte alle personlige møter eller ei hand å holde i. Varmen i et møte mellom to personer kan ikke digitaliseres. I takt med at nye løsninger tas i bruk må kommunen passe på at alle fortsatt får gode tjenester selv om de av ulike grunner ikke kan delta fullt ut i digitaliseringen. Senterpartiet vil arbeide for full dekning av høyhastighetsbredbånd i hele kommunen.

Lillestrøm kommune vil organisere det politiske arbeidet i fire fagområder. Vi har valgt å dele inn resten av programmet på samme måte. Hovedoverskriftene er «Oppvekst», «Kultur», «Miljø og samfunn» og til slutt «Helse og mestring».

OPPVEKST

Lokalsamfunn som er gode og trygge å vokse opp i, er et avgjørende grunnlag for et godt og meningsfylt liv. Senterpartiet er opptatt av å legge til rette for lokalt engasjement og aktive ildsjeler, slik at vi kan opprettholde levende lokalsamfunn bygget på fellesarenaer som skoler og barnehager.

Senterpartiet ønsker at enhver barnefamilie skal kunne velge sin måte å leve på. Alle skal oppleve økonomisk og sosial trygghet, blant annet ved at kommunen tilrettelegger for valgfrihet i hverdagen, og møter folks ulike behov i kommunale ytelser.

Barnehage

Senterpartiet ønsker et bredt og mangfoldig tilbud av barnehager over hele kommunen i ulike størrelser og med ulik profil. Vi vil at du skal ha mulighet til å velge en barnehage nær deg. Barnehagene er en viktig del av barnas liv, og vi må ha strenge krav til faglig kompetente ansatte. Både barnehagelærere og fagarbeidere er viktig.

Barn trenger gode og stabile vennemiljøer, slik at de får trygge nettverk og bygger identitet og tilknytning til lokalmiljøet. Planlegging av boområder, barnehager og skoler må sees i sammenheng.

Senterpartiet vil:

- innføre fortløpende barnehageopptak

- jobbe for at det blir flere barnehagelærere i barnehagene, slik at færre barnehager trenger dispensasjon fra kravet om pedagoger
- øke andelen mannlige ansatte i barnehagene
- gå i mot salg av kommunale barnehager til kommersielle aktører
- utvide bruken av gratis kjernetid og åpen barnehage
- ha fleksible åpningstider som avspeiler det mangfoldige arbeidsmarkedet
- at barn skal få tilbud om barnehageplass i barnets nærmiljø

Skolefritidsordning

Skolefritidsordningen, kalt SFO, er en viktig arena for mange barn. Det er derfor avgjørende at egenbetaling på SFO ikke er for høy, og at tilbudet har en kvalitet som sikrer barns utvikling og følelse av mestring. Idrettsfritidsordningen (IFO) er et viktig supplement.

Senterpartiet vil:

- ha søskenmoderasjon og videreutvikle modellen for gradert betaling
- åpne for et større samarbeid med kulturskolen, idretten, bedrifter, lag og foreninger for å utvikle tilbudet
- tilby SFO/IFO for flere alderstrinn
- arbeide for å øke antallet faglærte i SFO, også gjennom kompetanseheving av ansatte

Skole

Skolen skal være et naturlig møtested for hele lokalsamfunnet. Lillestrøm Senterparti vil at skolen skal gi den enkelte elev muligheter til å realisere sine evner gjennom å utvikle kunnskap, ferdigheter og kompetanse som lar dem bli gode samfunnsborgere. Senterpartiet mener at det skal være en del av opplæringen i skolen å lære barn og unge å vise nettvett og å stå opp i mot digital mobbing.

Grunnlaget for å fullføre videregående skole legges gjennom grunnskoleløpet. For at elever skal velge riktig utdanning må det legges inn mer veiledning og oppfølging tidlig. Det er også viktig å bygge opp under en variert skolehverdag der elever opplever mestring. Vi mener at læreren er den som best ser behovene til elevene. Derfor vil vi legge til rette for at skolen og den enkelte lærer har de ressurser som trengs for å gi tilstrekkelig tilpasset opplæring.

Senterpartiet vil:

- anerkjenne teoretisk og praktisk kunnskap på lik linje i skolen
- gjeninnføre «frukt og grønt-ordningen» og innføre skolemåltid
- få flere fagpersoner inn i skolen
- utvide og videreutvikle tilbudet om sommerskole
- sikre alle barn tilstrekkelig svømmeopplæring
- videreutvikle entreprenørskap og elevbedrifter
- stimulere til bevegelse og aktivitet gjennom gode utearealer
- gi alle elever et opphold på leirskole i løpet av grunnskolen
- styrke samarbeidet mellom hjem og skole
- at lærerne skal få en mindre byrde av byråkrati og rapportering til fordel for bedre undervisning
- at skolebarna hver skoledag skal ha en time med fysisk aktivitet i form av for eksempel lek, idrett, dans eller alminnelig kroppsøving
- at elevene skal lære det de skal lære i skoletida. Foreldrene skal ikke ha ansvar for elevenes læring. Lekser skal først og fremst handle om mengdetrening og øving til prøver

Barn og unges liv og helse

Lillestrøm Senterparti vil gi mennesker mulighet til å skape gode liv. Veiledning i familieplanlegging, tilbud om utvidet oppfølging allerede i svangerskap, og en mer tilgjengelig helsetjeneste vil bidra til positiv utvikling av barn og unges liv og helse.

Det er viktig at barnevernet og helsetjenesten har ressurser, både faglig og økonomisk, også til å jobbe forebyggende og tverrfaglig på tvers av sektorer i kommunen. Å hjelpe barn og deres familier tidlig er avgjørende. Tilbudet om tilgjengelig helsestasjon må styrkes slik at barn og ungdom alltid har en trygg og kompetent voksenperson å gå til med psykiske eller fysiske plager.

Senterpartiet vil:

- ansette flere barnevernspedagoger og migrasjonspedagoger
- øke antall årsverk i skolehelsetjenesten
- ansette flere helsesykepleiere, vernepleiere, psykologer og leger ved helsestasjonene
- øke antall jordmødre
- videreutvikle helsestasjon for ungdom ved å flere kvelds åpne tilbud til ungdom
- ha lavterskeltilbud for barn og ungdom
- utekontaktene skal drive oppfølgingsarbeid som dekker hele kommunen
- at helsestasjonen skal etablere et tilbud for LHBT- ungdom

KULTUR

For å skape gode lokalsamfunn er det nødvendig med et rikt og variert kulturtilbud. Det må legges til rette for et mangfold av kulturaktiviteter og kulturuttrykk, og for at hele befolkningen skal kunne delta i kunst- og kulturlivet.

Frivillig engasjement har stor egenverdi fordi det bidrar til å fylle den enkelte deltakers liv med mening og aktivitet. Frivillig sektor er også en uunnværlig del av fellesskapet og bidrar til at mange viktige oppgaver i samfunnet blir løst. Det er derfor viktig å satse på kultur og frivillighet i hele feltets mangfold og bredde. Det skal være gratis å leie kommunale lokaler for alle lag, foreninger og ideelle organisasjoner fra Lillestrøm kommune.

Kulturelle arenaer og opplevelser

Lillestrøm Senterparti ønsker å styrke Lillestrøm som kulturkommune. Vi vil skape tilhørighet og livsglede ved å prioritere de lokale kulturtilbudene. Vi ønsker at hvert tettsted skal ha en egen kulturarena som er tilgjengelig for befolkningen.

Senterpartiet vil bygge videre på kortreiste kulturopplevelser slik vi har mange steder i Lillestrøm kommune i dag. Teaterforestillinger, konserter, danseforestillinger, museer og kunstutstillinger skaper glede hos både utøvere og publikum. Vi vet at slike opplevelser er viktige for folkehelsen og derfor en god investering i velferdssamfunnet. Videre er kultur med på å skape tilhørighet og eierskap til eget lokalsamfunn, noe som igjen gir engasjement til å bidra i kulturlivet og lokalmiljøet generelt. Det er derfor vesentlig at kultur i alle former foregår på arenaer i nærmiljøet.

Kirker og lokaler som benyttes av ulike religioner og livssyn-organisasjoner er viktige arenaer for kulturopplevelser. Det er viktig at kommunen viderefører et godt samarbeid med de ulike organisasjonene.

Senterpartiet vil:

- øke driftsstøtten til lag, foreninger, frivillighetssentraler, idretts- og kulturgrupper
- sikre et bredt medie- og kulturtilbud på alle kommunens biblioteker
- videreutvikle aktivitetstilbudet for barn og unge i skolens ferier
- satse på utvikling av kulturelle arenaer i alle kommunens tettsteder
- bidra til at Lillestrøm kommune sammen med fylkeskommunen og statlige myndigheter får realisert planen om et helårs museumsbygg kombinert med et større våtmarkssenter i området ved Fetsund lenser
- starte et målrettet arbeid med å få skrevet Fetsund og Bingen lenser samt Nordre Øyeren naturreservat inn på UNESCOs verdensarvliste
- videreutvikle Blaker skanse
- at kommunen legger til rette for samarbeid og informasjonsutveksling mellom ulike aktører som har aktivitet i kommunen
- bygge ut og restaurere Husebylåven på Skedsmokorset til et moderne kulturhus og treffsted
- etablere et luftfartøyvernssenter på Kjeller
- øke rammene til musikk- og kulturskolen slik av ventelistene reduseres
- etablere en kommunal frivillighetsportal med informasjon, elektroniske søknadsskjemaer og frister hvor man som borger finner informasjon
- opprette en koordinatorfunksjon for å skape et bedre samarbeid og hente ut mulige synergieffektiver mellom kommune, næring og festivalaktører

Idrett, friluftsliv og frivillighet

Idrettslagene er en av lokalmiljøets viktigste møteplasser og kilder til fysisk aktivitet. Offentlige midler til idrett er en investering både i den enkeltes livsglede og i fellesskapets nærmiljø. Senterpartiet vil opprettholde et mangfoldig idrettsliv blant annet gjennom utbygging av anlegg for alle typer idrett, samt utbygging av tilbud for den uorganiserte idretten. Turløyper i skog og mark, samt turstier langs vassdragene og grøntareal, løkker, bakgårder og andre nærmiljøanlegg er en viktig del av den helhetlige idretts- og friluftslivspolitikken.

Lillestrøm Senterparti vil ha en stor og mangfoldig frivillig sektor. Store deler av kultur- og organisasjonslivet bæres av frivillig arbeid. Frivillig innsats utfyller offentlig aktivitet og hindrer at kommersielle interesser overtar idrett og kulturliv.

Uteaktiviteter skaper trivsel, god folkehelse og en bedre forståelse for naturen. Derfor er det særlig viktig at barn og unge så tidlig som mulig får ta del i friluftaktiviteter. Lillestrøm kommune har store naturområder som tilbyr alt fra nærmest urørt natur til tilrettelagte turstier og preparerte skiløyper. Dette gir et godt utgangspunkt for en aktiv befolkning uavhengig av forutsetninger. Merkede stier som "helsestier" og skiløyper gir stor helsegevinst og kan utvikles og holdes vedlike gjennom godt samarbeid mellom kommunen og frivillige organisasjoner.

Senterpartiet vil:

- legge til rette for at alle som ønsker det kan utøve sin idrettsaktivitet
- øke driftsstøtten til lag, foreninger, frivillighetssentraler, idretts- og kulturgrupper
- ha et tettere samarbeid mellom skoler og idrettslag, slik at vi får mer fysisk aktivitet i skoletiden og utnytter kapasiteten bedre på de anleggene vi har i dag
- ved etablering av uteområder og anlegg, legge til rette for skateres/scooternes bruk
- ha et mål om en idrettspark i hvert idrettslag, samlokalisert med skoler eller barnehager der det er mulig

- sikre at det ved bygging av nye skoler også bygges flerbrukshaller/svømmehall i tilknytning til disse
- øke tempoet i utviklingen av idrettsanlegg
- legge til rette for fortsatt merking av turstier i samarbeid mellom kommunen og frivillige
- støtte opp om frivillige som driver turmål som skihytter og lignende
- legge til rette for vinterstier/gangtraseer for å redusere konflikt mellom skiløpere og andre på vinterstid
- styrke svømmeidretten ved å etablere et nytt svømmeanlegg med 50 meters basseng
- legge til rette for et bedre samarbeid mellom offroadsyklister og ski- og sykkelmiljøet
- arbeide videre for å få til et interkommunalt innendørs skøyteanlegg for Nedre Romerike

MILJØ OG SAMFUNN

Lillestrøm trenger mer kløver! Det skal være enkelt å leve klimasmart og miljøvennlig i kommunen vår. Senterpartiet vil at de klimasmarte valgene skal være god økonomi for innbyggerne i kommunen. Lillestrøm skal være et forbilde for hvordan et moderne miljøvennlig storbysamfunn sammen med yrende tettsteder og levende bygder kan stimulere til etablering av nye bedrifter, nytenkning i eksisterende bedrifter og skape nye arbeidsplasser. Vi vil ta nødvendige grep for at Lillestrøm kommune skal redusere klimagassutslippene sine med bidrag fra både næringsliv og innbyggere.

Lillestrøm kommune har et vakkert og variert kulturlandskap bestående av skog, raviner, våtmark, elver, tjern, innsjø og dyrka mark i ulike former. Dyrkbar mark er under sterkt press. Vi vil sikre disse områdene for fremtidens generasjoner gjennom å stoppe nedbygging, og heller fortette i allerede bebygde områder. Lillestrøm kommune skal være et miljøvennlig samfunn hvor vi også tar vare på biologisk mangfold og truede arter. Pollinerende insekter, som humler og bier, står i fare for å dø ut. Disse insektene er helt nødvendige for å opprettholde mangfoldet i økosystemene og for at vi skal kunne høste frukt og bær. I Senterpartiet sitter god forvaltning av naturen i ryggmargen, og vi vet at man må tenke langsiktig og bærekraftig. Vi vil gjøre alt vi kan for å ivareta viktige habitater og sørge for at insekter og andre arter har de rette miljøforholdene.

Arbeid og næringsutvikling

Arbeid er ikke bare økonomisk trygghet for den enkelte, men en av de viktigste faktorene for å ha et velfungerende og helhetlig liv. Vi vet at mange opplever å bli diskriminert på arbeidsmarkedet på grunn av deres etnisitet eller religion, og vi vil jobbe for et inkluderende arbeidsliv. Lillestrøm kommune skal ta et særskilt ansvar for dette som en av landets største arbeidsgivere.

Lillestrøm Senterparti ønsker at kommunen opptrer som en moderne og trygg arbeidsgiver for våre ansatte, men også setter arbeidsvilkår på agendaen hos våre samarbeidspartnere.

Lillestrøm Senterparti erkjenner at et regulert og rettferdig arbeidsliv er avgjørende for de gode familielivene, folkehelse og frivillig innsats.

Lillestrøm kommune må ta et særskilt ansvar for likestillingsarbeid, antidiskrimineringsarbeid og antikorrupsjonsarbeid.

På flere områder har Lillestrøms næringsliv potensial til å bli ledende. Dette krever en særskilt satsing på kompetanse og innovasjon i eksisterende bedrifter. Vi ønsker også å stimulere nye bedrifter til å etablere seg i kommunen.

Lillestrøm Senterparti ønsker ikke å likestille offentlig tjenestetilbud med ordinær handel av varer og tjenester. Kommunen skal ha hovedansvar for drift av våre velferdstjenester.

Senterpartiet vil:

- legge til rette for videreutvikling av eksisterende næringsklynger, og etablering av nye næringsmiljø for å styrke vår konkurransekraft internasjonalt
- legge til rette for å skape flere grønne arbeidsplasser i små og mellomstore bedrifter basert på gjenbruk, reparasjon og redusert forbruk
- satse på et næringsliv som er inkluderende, blant annet gjennom å ta inn byens lærlinger, gi praksisplasser til mennesker som av ulike grunner ikke kan stå i full jobb, og samarbeide med frivillig sektor for å skape et mer humant arbeidsliv
- sørge for at Lillestrøm kommune, som en av landets største arbeidsgivere, tar et særskilt ansvar for likestillingsarbeid og antidiskrimineringsarbeid
- jobbe for å inkludere alle de som i dag er utenfor arbeidslivet
- arbeide for redusert bruk av NPM-teknikker i kommunenes virksomheter. (NPM = New public management; bruk av måle- og rapporteringsmetoder som har opphav i det private næringslivet)
- ha en kommunal likelønnsrett som sikrer kvinner like god lønn som menn
- sørge for at Lillestrøm kommune legger til rette for heltidsstillinger for dem som ønsker det, med heltid som en rett og deltid som en mulighet
- avsette særskilte midler for å få arbeidstakere i Lillestrøm kommune til å stå lengre i arbeid, for eksempel gjennom tilrettelagt arbeidstid, og tilpassede eller nye arbeidsoppgaver
- stille krav om tarifflønn, regulert arbeidstid og faste ansettelser i private barnehager og ved offentlige kontrakter, og motvirke sosial dumping gjennom å innføre prinsippet om solidaransvar for kommunen som byggherre
- stimulere til initiativ og skaperlyst i Lillestrøm – la alle som har en god idé og initiativ, møte åpne dører og velvilje hos offentlige myndigheter
- redusere det kommunale skjemaveldet og ha raskere saksbehandling for næringsdrivende
- leie ut egnede kommunale lokaler til under markedspris til småbedrifter ved oppstart
- ha næringskonsulenter som skal gi gründere praktiske råd og støtte
- utvikle koblinger mellom kulturbasert næringsutvikling og reiseliv, for eksempel gjennom å legge til rette for grønn turisme
- tilby flere sommerjobber til elever og studenter innenfor alle Lillestrøm kommunes virksomheter
- etablere et utdanningstilbud for personer som har en annen språkbakgrunn enn norsk, slik at de kan få godkjente kompetansebevis for utdanning fra hjemlandet
- jobbe for at flere bedrifter ansetter folk med innvandrerbakgrunn
- sikre flere kvalifiserte ansatte med innvandrerbakgrunn i høyere stillinger i kommunen

Jord- og skogbruksnæring

Landbruket er avhengig av at naturen er i balanse, derfor er næringa avhengig av å minimere belastningen på naturmiljøet. Skog i vekst tar opp CO₂, derfor vil aktiv skogskjøtsel, med hogst, planting, gjødsling og ungskogpleie bidra til en betydelig klimagevinst.

Tilgang på nok og kompetent arbeidskraft er en grunnleggende forutsetning for en konkurransekraftig landbruksnæring. Derfor trenger vi inntektsvekst og sterkere satsing på rekruttering. Det er spesielt viktig å ta vare på, og å utvikle utdanningssystemet innenfor landbruksrelaterte fag. Senterpartiet

mener at landbruksutdanning i sterkere grad må tilpasses behovet til de som skal inn i næringen. Tilbud om etterutdanning for de som er i næringa er også viktig. Naturbruksskolene må styrkes gjennom et nasjonalt program med fokus på klimautfordringer, energi, drivstoff og kretsløpstenkning.

Rovviltpolitikken skal ivareta både rovdyra, økosystemets bæreevne og beitenæringen. Utnytting av utmarksressurser til beite er en viktig forutsetning for et bærekraftig landbruk der man sørger for kortreist og sunn mat til dyra og holder kulturlandskap og biologisk mangfold i hevd. Ikke minst er dette med på å gi våre husdyr høy livskvalitet. Dette forutsetter at rovdyrstammene holdes på et begrenset nivå som samtidig sikrer økosystemets bæreevne, og gjør det mulig å utnytte utmarksressurser til beiting.

Produksjon og næringsvirksomhet basert på landbrukets ressurser er viktig, og mange steder avgjørende for å opprettholde den lokale sysselsettingen og befolkningsgrunnlaget.

Andelslandbruk er en driftsform som har kommet for å bli. Denne driftsformen bidrar til kunnskap og interesse for jordbruk, matproduksjon og kosthold. Senterpartiet mener andelslandbruket spiller en viktig rolle i et samfunn som fjerner seg mer og mer fra primærnæringen, og vi vil tilrettelegge for at det blir tilgjengelig for flere.

I dag er det gamle kulturlandskapet med produktive jordbruksarealer under sterkt press. Irreversible inngrep i naturen, slik som å legge beslag på matjord for utbygging av blant annet vei og bygninger, vil endre naturforholdene for alltid.

Det er avgjørende at både boligbygging og næringsutvikling planlegges på arealer som ikke brukes eller kan utvikles til matproduksjon. I Norge er bare 2,8 % av arealet dyrka, og andelen dyrka mark er bare 1,9 dekar pr innbygger. Til sammenlikning er en fotballbane ca. 7 dekar, nok for å dyrke korn til 7000 brød hvert eneste år. Vi er i dag avhengig av å importere mer enn halvparten av maten vi trenger. Klimaendringer, politisk ustabilitet og global befolkningsvekst er faktorer som gjør det usikkert om vi kan regne med å importere mye mat i tida framover. Det er heller ikke riktig av oss å importere mat fra land som i fremtiden sannsynligvis vil ha tøffere dyrkingsforhold enn Norge.

Senterpartiet er bevisst på at vi må tenke globalt og ta ansvar lokalt. Derfor må vi sikre at våre innbyggere får nok matjord til å dyrke mat på, nå og i fremtiden.

Vi må øke bruken av klimavennlige energikilder. I en skogkommune som Lillestrøm ligger det store uutnyttede ressurser til biobrensel i form av restprodukter fra skogindustrien og tynning av krattskog, rydding av åkerkanter, lysløyper, stier mm. Senterpartiet vil legge til rette for at det skal bli mer lønnsomt å ta ut dette virket og levere det til den lokale fjernvarmesentralen.

De som har husdyr har ansvar for godt stell og god dyrevelferd. Senterpartiet vil opprettholde og utvikle et godt og strengt regelverk for dyrevelferd, basert på kunnskap om dyras behov. Mattilsynet må ha tilstrekkelige ressurser til å drive god rådgivning, hyppig kontroll og ha et målrettet samarbeid med produksjonsnæringene og oppdrettere av kjæledyr.

Senterpartiet vil:

- innføre et kommunalt nydyrkingstilskudd
- at matproduksjon på Lillestrøm kommunes arealer skal økes med 20% i løpet av de neste 20 årene gjennom blant annet bedre forvaltning av eksisterende arealer og nydyrking
- stimulere til at flere etablerer små og mellomstore fjernvarmeanlegg i distriktene som kan levere varme i lokalsamfunnet

- sikre at beitemark er i bruk og stimulere til økt beiting som et virkemiddel for bevaring av kulturlandskap og biologisk mangfold
- ivareta det bynære landbruket
- ha full stopp i nedbygging av dyrka og dyrkbar mark
- at det skal stilles krav om jordflytting i saker hvor dyrka eller dyrkbar mark blir vedtatt nedbygd. Kravet må inneholde retningslinjer som er satt i system ved utbyggingsprosjekter, og skal være utarbeidet av kommunen og andre faglige institusjoner
- bygge flere parselhager, skolehager og tilrettelegge for urban matproduksjon
- legge til rette for at interesserte innbyggere kan drive med birøkting også i by- og tettsteder, for eksempel i tilknytning til grønne tak på bygninger
- redusere torgleien kraftig og legge til rette for enklere torgtilgang for lokalmatprodusenter i Lillestrøm kommune og omegn, slik at befolkningen får lettere tilgang på kortreist mat
- legge til rette for at lokalproduserte og økologiske varer blir mer tilgjengelig for kommunens innbyggere
- styrke veterinærtilbudet med mer midler til den kommunale vakttjenesten

Klima og miljø

Aktiv forvaltning av natur og biologisk mangfold

Lillestrøm Senterparti vil sikre en god lokal forvaltning ved å ta vare på naturressursene og det biologiske mangfoldet gjennom bærekraftig bruk. Mye av det biologiske mangfoldet i Norge i dag er et resultat av lang tids forvaltning av kulturlandskapet. Om lag 1/3 av de norske artene som er utrydningstruede, hører hjemme i jordbrukets kulturlandskap, og da særlig i beiteområdene. Derfor er fortsatt bruk av norsk natur til matproduksjon viktig for å opprettholde naturmangfoldet – og det er særlig viktig å opprettholde beitene.

I Senterpartiet vet vi at naturen ville greid seg uten oss, men at vi ikke kan leve uten naturen. Aktiv og fornuftig bruk av naturen har gitt oss de naturressurser vi nyter godt av i dag. Fremtidig vekst kan ikke baseres på å forbruke mer, men å forvalte bedre. I Senterpartiets miljøpolitikk står det ansvarlige mennesket i sentrum. Vi lever i og av naturen og derfor har mennesket et stort ansvar for å ta vare på den, slik at naturens produksjonsevne og det biologiske mangfoldet opprettholdes. Derfor må ressursene forvaltes på en slik måte at de varer.

Klimapolitikk

Å tenke globalt, og handle lokalt er en bærebjelke i klimapolitikken. Lillestrøm Senterparti vil sikre at kommunen driver en aktiv klimapolitikk og er pådriver for å fremme gode klimaløsninger og -tiltak for kommunen, næringslivet og innbyggerne.

Kommunens planer for klima og energi må snarest rulleres for å gi en aktuell plan for Lillestrøm kommune som helhet. Planen må sette mål for utslippsreduksjoner, fastsette hvor mye vi kan effektivisere energibruken i egne bygninger, og legge opp en strategi for hvordan vi kan legge om til en miljøvennlig energibruk i hele kommunen.

Senterpartiet vil:

- at kommunen skal lage årlige klimaregnskap for Lillestrøm med rapport til befolkningen om hvilke tiltak som er satt i verk og hvordan utviklingen går

- at Lillestrøm kommune skal føre en innkjøpspolitikk med tydelige kriterier til miljø, klima og sosialt rettferdige vilkår, både nasjonalt og internasjonalt
- at nye kommunale bygg skal bygges som lavenergibyggeri, og jobbe for å redusere energiforbruk i eksisterende bygningsmasse
- at bygging i massivtre benyttes i størst mulig grad ved kommunale byggeprosjekter, og at det skal legges inn i planbestemmelser at tre skal prioriteres som bygningsmateriale der dette er mulig
- at nye bygg i de største tettstedene skal bygges for mottak av fjernvarme
- at det skal stilles strengere krav til utslippsreduksjoner og gassfangst fra industri i kommunen
- forbedre håndtering av regnvann ved å etablere grønne tak på flest mulig bygninger
- sikre bedre bortledning av regnvann i sentrumsgatene
- etablere flere ladestasjoner for el-biler i kommunen, spesielt ved kollektivknutepunktene og kommunale bygg
- at kommunen legger til rette for reparasjon og gjenbruk av klær, sko, husholdnings- og fritidsvarer
- at kommunen skal utvide tilbudet om utlån av fritidsutstyr
- satse på produksjon av biogass basert på husdyrgjødsel, både på enkeltgårder, men også på større anlegg
- avfall til deponi skal reduseres til maksimalt 10 % og matsvinnet halveres innen 2030
- styrke kommunens arbeid mot marin forurensning og plastforurensning
- at kommunens søppelfyllinger ikke reguleres om til boligområder, og at det arbeides med å lede gassen ut av fyllingene på kontrollerte måter slik at denne kan utnyttes til energi
- at kommunen må arbeide for å få innløst boligene som er rammet av for høye gasskonsentrasjoner i randsonen ved Brånåsendeponiet
- at krav om sortering og gjenvinning av avfall tas inn som krav i avfallshåndtering ved kommunale bygg
- at det etableres godkjente anlegg for snødeponi i kommunen

Samferdsel

Lillestrøm Senterparti mener at alle skal ha reell frihet til å bosette seg i alle deler av kommunen. Varierte og effektive samferdselsløsninger, og målrettede virkemidler vil føre til vekst utenfor de regionale sentrene. Utviklingen av lokalsamfunn i bygdene, tettstedene og byene, er viktig for både næring og trivsel.

Det er utfordringer innen samferdsel i Lillestrøm kommune i dag. Vi må løse dem ved å satse på tilpassede løsninger til de enkelte lokalsamfunn. Til sammen vil dette gi et velfungerende samferdselsnett og et godt trafikkmiljø i kommunen. Løsningene ligger innen banebygging, flere bussavganger og mer brukervennlige bussruter, forbedret jernbanenett med flere avganger og utbedring og utvikling av nye veiløsninger, sykkelstier og gangveier.

Alle deler av kommunen må bindes sammen av et gang- og sykkelveinett. I dag er det fortsatt deler av kommunen som ikke har trygge ferdselsårer for gående og syklende. Et godt utbygd gang- og sykkelveinett gir gode muligheter for rekreasjon og trening, og ikke minst god og sikker framkommelighet.

Senterpartiet vil:

- øke kollektivandelen i kommunen

- ha et større sammenhengende gang- og sykkelveinett, og gjøre tiltak for å gi flere barn en trygg skolevei og trygg vei til idrettsanlegg
- utvikle tydelige planer for å minske problemene med trafikk og snørydding under vanskelige vinterforhold
- etablere flere bysykkelstativ og bedre merking av sykkelstiene
- lage flere parkeringsplasser for motorsykler og scootere
- jobbe for at kommunal brøyting av private veier innføres i hele kommunen etter samme modell som gjøres i Fet kommune i dag
- at kontrakter for snøbrøyting ikke blir større enn at lokale entreprenører kan ta på seg oppdragene
- jobbe for at vi skal beholde alle jernbaneholdeplassene
- jobbe for en revidering av takstsonene til Ruter, slik at hele Lillestrøm kommune kommer i samme sone
- jobbe aktivt med Ruter og fylkeskommunen for å utvide rutetilbud med buss i kommunen
  - bussrunde Sørumsand-Fetsund-Lillestrøm-Skedsbakke-Frogner-Sørumsand
  - matebuss til jernbaneholdeplassene på Leirsund, Svingen og Blaker
  - ekspressbuss som kjører hele veien til Oslo er et godt supplement, og avlaster fulle tog
- legge til rette for en differensiert utbygging rundt lokalsamfunnene der skole og idrett danner et sentrum

HELSE OG MESTRING

Seniorpolitikk

Eldre er enkeltmennesker med ulike holdninger, interesser og livssyn. Alderdommen er like individuell som resten av livet. Senterpartiet vil bidra til at den eldste generasjonen har bedre helse i flere år, kan delta mer i samfunnslivet, og stå lenger i arbeid dersom den enkelte ønsker det. Vi vil jobbe for solidaritet og aktivitet på tvers av generasjoner i de ulike lokalmiljøene. Senterpartiet vil satse mer på forebygging, rehabilitering og sosial deltakelse enn i dag.

Senterpartiet vil:

- samarbeide med boligbyggelagene for å bygge flere boliger tilpasset eldre, legge til rette for flere bofellesskap og ta i bruk omsorgsteknologi
- styrke transporttilbudet for hjemmeboende eldre
- føre en frivillighetspolitikk som styrker aktivitets- og kulturtilbudet for eldre i lokalmiljøet
- sikre dagtilbud til personer med demens i alle deler av kommunen
- tilby primærpleiere i hjemmebaserte tjenester, og medbestemmelse over innholdet i eldreomsorgen
- sikre bedre avlastningsordninger
- satse på rehabilitering og tilpassede hjemmetjenester
- tilby alle eldre en kartleggings samtale om den enkeltes sosiale situasjon, ressurser og behov ved fylte 75 år
- styrke omsorgslønsordningen og gjøre den tilgjengelig for flere

Eldreomsorg

Hjemmeomsorgen og sykehjemsplassen skal være der når du trenger det. Omsorgsløsningene skal så langt som mulig tilpasses deg og dine, ikke kommunen, markedet eller systemene.

Mange eldre opplever ensomhet, og blant eldre innvandrere er ensomheten størst. Det finnes få tilbud i regi av det offentlige som kan aktivisere og sosialisere eldre innvandrere.

I møte med hjemmetjenester og andre tjenester, har eldre LHBT-personer (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner) valgt å skjule legningen sin i frykt for å bli møtt med fordommer. Eldre LHBT-personer har opplevd diskriminering, og Lillestrøm Senterparti mener at LHBT-personer ikke må oppleve å bli tvunget inn i skapet igjen i møte med helse- og andre tjenester.

Senterpartiet vil:

- gi mer støtte til de innvandrereforeningene som har ulike tilbud og aktivitetstiltak for eldre
- sørge for møteplasser i lokalmiljøet, slik at aktive eldre kan gjøre en innsats og delta i ulike aktiviteter i sitt nærmiljø
- etablere en informasjonskanal hvor eldre kan ta kontakt og få hjelp på sitt eget morsmål
- gi helse- og omsorgspersonell opplæring og etterutdanning i LHBT-spørsmål
- at kommunenes pleie- og omsorgsinstitusjoner skal legge til rette for samarbeid med frivillige organisasjoner og deres tilbud om besøksvenner og kulturaktiviteter
- opprettholde både korttids- og langtidsplasser flere steder rundt i kommunen
- at mat til eldreinstitusjoner skal lages lokalt

Helse og omsorg

Lillestrøm kommune må møte innbyggernes utfordringer når det gjelder både psykisk og fysisk helse. Hver innbygger skal ha et godt helsetilbud uansett alder, kjønn eller etnisitet.

Det er i kommunen mye av det grunnleggende forebyggende arbeid skjer. Det er viktig å komme tidlig inn til de som trenger hjelp. Det er viktig at de som ser ut til å falle utenfor i samfunnet, blir fanget opp tidlig og vist omsorg og kjærlighet. Derfor mener Senterpartiet disse virksomhetene må ha gode økonomiske rammer. Arbeidet med å forebygge rus og kriminalitet må fortsette og videreutvikles.

Senterpartiet vil:

- innføre en rett for kommunalt ansatte til lønnet permisjon knyttet til omsorg for gamle og syke foreldre, tilsvarende ordningen med inntil ti dager lønnet permisjon årlig ved barns sykdom
- at alle hjemmebaserte tjenester skal tilby brukerne faste pleiere, og medbestemmelse over innholdet i eldreomsorgen
- stimulere lokalt gründerskap i deler av omsorgssektoren som er utenfor det offentlig finansierte tilbudet
- tilby et bedre og mer fleksibelt transportsystem til eldre og funksjonshemmede
- ha sosialfaglige koordinatorene for å sikre helhetlig oppfølging av mennesker og familier med varige og/eller alvorlige helseutfordringer
- gi brukere av kommunale helse- og omsorgstjenester tilgang til bruk av tilbud fra "Inn på tunet"-aktiviteter

Rusomsorg

Alle rusavhengige har rett til et verdig liv og den hjelpen de trenger. Det må være enkelt å få hjelp, og hjelpen må være tilgjengelig når den rusavhengige selv trenger den. Skal man lykkes trengs raushet, tid, medmenneskelighet og respekt. Vi må ha gode behandlings- og rehabiliteringsopplegg uten avbrudd og lange ventelister mellom avrusning, behandling og oppfølging. Ideelle organisasjoner som driver rusomsorg er veldig viktige, og disse tilbudene må styrkes.

Senterpartiet vil:

- at behandlingsinnsats innenfor spesialisthelsetjenesten må følges opp av ettervern og tilbud om bolig, sysselsetting, skolegang og nettverksbyggende tiltak
- tilby sterkt rusavhengige egne hardhusboliger
- opprette et kommunalt pårørendesenter for pårørende til rusmisbrukere, med juridisk-, medisinsk-, sosialfaglig- og psykologisk kompetanse
- skille boliger for rus og psykiatri